

21.01.25

8-Б клас

Всесвітня історія

Вч. Рзаєва Н.О.

Тема: Московське царство. Правління династії Романових.

Мета: знайомити учнів із внутрішньою та зовнішньою політикою Івана IV. Розглянути сутність оприччини та події Лівонської війни, удосконалювати вміння учнів аналізувати, порівнювати історичні факти, події та явища; робити висновки, виховувати в учнів патріотизм, гуманізм та загальнолюдські цінності.

Актуалізація опорних знань

Експрес-опитування

1. Яке місто в XVI—XVII ст. було столицею Кримського ханства?
2. Як у ханстві називали вождів семи найбільших родів?
3. Чим займалися татари, що заселяли південний берег півострова?
4. На які чотири громади поділялося все населення півострова?
5. Кого Кримське ханство вважало своїм найнебезпечнішим противником?
6. Скільки населення вивезли татари з українських земель у першій половині XVII ст.?

Мотивація навчальної діяльності

Синтез думок: поясніть поняття з «хмаринки»

Вивчення нового матеріалу

Хронологічний ланцюжок

Основні дати та події:

Січень 1547 р. – вінчання Івана IV на царство.

1549 р. – скликання Земського собору.

1550 р. – Судебник Івана IV.

1551 р. – «Стоглавий» церковний собор.

1552 р. – підкорення Казанського ханства.

1556 р. – підкорення Астраханського ханства.

1558-1583 рр. – Лівонська війна.

1565-1572 – період опричини.

1574 р. – початок освоєння Сибіру купцями Строгановими.

1582 р. – похід Єрмака, початок завоювання Сибіру.

1613 р.— обрання царем Михайла Романова.

Робота з поняттями (запишіть)

Самодержавство — система влади в Московській і Російській державі, за якої держава вважається власністю монарха, а його влада не обмежена законами.

Земський собор — дорадчий орган при московському монарху з представників землевласників і духовництва.

Опричнина — 1) частина Московської держави, особисті володіння (домен) царя;

2) період 1565-1572 рр. в Московській державі, що супроводжувався репресіями проти бояр і духовенства.

Робота з картою

- ▶ За рахунок приєднання нових територій Московське князівство на початку XVI ст. стало найбільшою державою Європи.
- ▶ У 1547 р. Іван IV прийняв титул «цар». Держава стала називатися Московське царство.
- ▶ Зміцненню царської влади сприяла політика Івана IV

Робота зі схемою (запишіть)

Зовнішня політика Івана IV . Опричнина.

Опричники

Зміст опричнини

Бояри

Землі Московської держави

Опричнина – царський уділ. Створений спеціальний апарат управління і військо - опричники

Земщина – інші землі, передані під опіку Боярської думи і приказів. Збереглися традиційні форми правління і землеволодіння

Основний метод діяльності опричників – терор. Почалися масові розправи над неугодними цареві людьми.

Терор – придушення противників насильницькими методами.

Відзнака опричника

Боротьба опричників проти земщини

Наслідки опричнини:

У 1572 р.
опричнину
було офіційно
скасовано

посилення
феодално-
кріпосницьког
о гноблення

зміцнення
самодержавної
влади внаслідок
терору

розорення та
ослаблення
країни

Хвилинка відпочинку. Гімнастика для очей

https://youtu.be/u_fLRqqJ59E?si=uANSHgRkLIGVwBpf

Смутний час і започаткування династії Романових

Смутні часи кінця XVI – початку XVII ст. –

період кризи державності в Московському царстві, що супроводжувався народними бунтами, появою царів-самозванців,

польською та шведською інтервенцією, розоренням країни.

Причини:

Господарське розорення країни внаслідок опричнини, Лівонської війни, татарських нападів.

Відсутність гідних наступників Івана Грозного (старший син Федір недоумкуватий, молодшому Дмитрію 2 роки, а сина Івана цар власноруч убив).

Робота з підручником: стор. 125

Запишіть події в хронологічній послідовності

1598 р.

Після смерті Федора, царем було проголошено **Бориса Годунова**

1603 р. Поява самозванця **Лжедмитрія I**, який начебто врятувався і претендує на батьківський престол

1605. р. Помер Борис Годунов (ймовірно отруєний). Лжедмитрій I захопив Москву

1609 р. В. Шуйський звернувся по військову допомогу до Швеції. Шуйського позбавляють престолу, влада перейшла до боярського уряду («**Семибоярщина**»),

1607 р. Поява **Лжедмитрія II**, якого підтримали війська Речі Посполитої

1606 р. Лжедмитрія I вбито під час повстання, організованого боярами. Новим царем став **Василь Шуйський**.

1611 р. Формування Першого, а згодом Другого народного ополчення.

1612 р. Звільнення Москви від інтервентів силами Другого ополчення.

1613 р. обрання земським собором московським царем 16-річного **Михайла Романова**

Династія Романових 1613-1917 рр.

Цар Михайло Романов
(1596 – 1647 рр).

- ▶ Утверджується станово-представницька монархія.
- ▶ Зростає значення земських соборів, до складу яких входили вище духовенство, Боярська дума, представники дворянства, козацтва, купецтва, посадських людей (ремісники, торговці)
- ▶ Собори мали дорадчі повноваження.

Цар **Олексій Михайлович Романов** (1629 – 1676 рр.).

- ▶ Поновлено Самодержавство;
- ▶ Земські собори збиралися рідше, а в 1564 р. їхнє скликання припинилося;
- ▶ Боярська дума виконувала функції уряду;
- ▶ у 1649 р. «Соборним уложенням» остаточно особисту залежність селян.

Зовнішня і внутрішня політика Петра I (1682 – 1725 рр.)

Задачі у зовнішній політиці

- Вихід до морів для поліпшення торгівельних шляхів

Діяльність:

- Азовські походи 1695-1696 рр. невдалі
- Північна війна зі Швецією 1700 – 1721 рр.

Результати та наслідки:

- перемога під Нарвою
- Побудова нової столиці Санкт-Петербурга
- Підписання Ніштадського миру зі Швецією у 1721 рр.
- Вихід до Балтійського моря.

ОСОБЛИВІСТЬ РЕФОРМ

- ▶ Зовні реформи демонстрували розрив із старим спадком і символізували орієнтацію країни на Захід
- ▶ Сприяли економічному зростанню і посиленню військової могутності країни
- ▶ Абсолютна влада царя, опора на дворянство, заснування мануфактур із використанням праці кріпаків закріплювало «консервувало» феодальні

Внутрішня політика Петра I

Створення СЕНАТУ (вищий законодавчий і судовий орган при царі)

Створення КОЛЕГІЙ (управління різними сферами життя)

Підпорядкування церкви через СИНОД (колегія під світським управлінням)

Поділ імперії на ГУБЕРНІЇ (губернатори підпорядковані царю)

Створення ФЛОТУ (збудований з порушенням технологій, тому невдовзі був втрачений)

Створення ПРОМИСЛОВОСТІ (державні мануфактури працювали на військові потреби із використанням праці кріпаків)

ВІЙСЬКОВА реформа (регулярна армія, озброєна й навчена за європейськими зразками, складалася з рекрутів, які служили 25 років)

Реформи життя АРИСТОКРАТІВ (ліквідація відмінності між боярством і дворянством; обов'язок царської служби; примусова європеїзація побуту)

Освітній та культурний рівень суспільства

- ▶ Спочатку дворянських дітей відправляли вчитися за кордон
- ▶ Створили невелику мережу освітніх закладів;
- ▶ Започаткували друкарні, бібліотеки, був створений музей

Московське царство перейняло назву «Росія», а з 1721 р. прийняло офіційну назву «Російська імперія»

Узагальнення. Систематизація. Рефлексія.

Перегляньте відео: <https://youtu.be/hDwwH4hcPu4?si=cuCexfGbjw9VzqBg>

Бесіда

- Які заходи сприяли посиленню влади царя Івана IV?
- Які заходи позитивно вплинули на розвиток держави, а які — негативно?
- Дайте оцінку внутрішній політиці Івана IV Грозного.
- Чи була схожою політика Івана IV на політику європейських монархів?
- За яких обставин до влади прийшов цар Михайло Романович?
- Яка династія прийшла до влади після Рюриковичів?
- Які особливості політики Петра I?

Домашнє завдання:

- Прочитайте § 21
- Записати внутрішню і зовнішню політику Івана Грозного та Петра I.
- Повторити тему «Реформація у Європі».

Завдання надсилайте на освітню платформу Human, або на ел. адресу
nataliarzaeva5@gmail.com

Бажаю успіху у навчанні!